

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор” по научната специалност 05.02.18 „Икономика и управление (Туризм)”

Автор на дисертационния труд: Илинка Сергеева Терзийска

Тема на дисертационния труд: Възможности за повишаване на конкурентоспособността на културния туризъм

Подготвил становището: проф. д-р Манол Рибов, шифър 05.02.18 „Икономика и управление”

Правно основание: Заповед № 1279/29.05.12 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” Благоевград

Предоставеният за становище дисертационен труд е оценен в съответствие с изискванията на чл. 6 (6) от ЗРАСРБ и чл. 27 (1)(2) от ППЗРАСРБ. Становището е съставено от 10 части, включващи справка за кандидата, информация за актуалността на темата, обема и структурата на дисертационния труд, методически инструментариум, съдържанието на труда, научните приноси, критични бележки, данни за автореферата, справка за приносите, публикациите по дисертационния труд и заключение.

Справка за кандидата

Илинка Сергеева Терзийска е **родена** през 1974 г. в гр. Стамболийски. **Средното си** образование получава в езикова гимназия „Академик Людмил Стоянов” в Благоевград. Завършила е **ОКС Бакалавър** „Туризм” (1993-1998 г.) и **ОКС Магистър** „Английска филология” (2006-2008 г.) в ЮЗУ „Неофит Рилски”, Благоевград. **Работи** като преподавател по английски език в ПГИ „Иван Илиев” и Alexander Language School, Благоевград (2002-2005 г.). От 2007 г. до настоящия момент е **асистент по английски език** в катедра „Туризм” на ЮЗУ „Неофит Рилски”, Благоевград. През този период участва активно в разработването на проекти по линията на НИД в ЮЗУ „Неофит Рилски”. По-важните проекти, в които е участвала са: НИД-Н9/Ф-20 „Изграждан на Център по предприемачество” (2009 г.); НИД-Н9/Ф-23 „Изследване на конкурентоспособността на дестинация, предлагаща културен туризъм” (2010); Изследване на икономически и управленски предпоставки за развитието на

предприемачеството и прилагане на клъстерния подход в малкия и средния бизнес (2011-2013 г.); „Cross-border vertical axes of entrepreneurship in support of youth and women” по Програма за европейско териториално сътрудничество (България – Гърция (2007-2013 г.).

Актуалност на темата

Изборът на тема за дисертационен труд е сложен процес. Той се подчинява на редица фактори и условия. Очевидно е, че тя трябва да бъде актуална не само в теоретичен, но и в практически план. От позициите на това изискване **актуалността на** оценявания дисертационен труд се определя от необходимостта да бъде създаден модел за управление на конкурентоспособността на туристическа дестинация от гледна точка на културния туризъм. Предложеният от докторанта модел е разработен специално за културна дестинация от селищен тип. За България това е особено необходимо, тъй като продуктът на културния туризъм се определя като уникално предложение за продажба на страната като туристическа дестинация. На този туризъм се придава особено значение не само като инструмент за постигане на икономически растеж, а и като обмен на знания и информация, водещи до по-дълбоко разбиране и опазване на културата на различните народи. За нашата страна избраната тема е актуална и поради това, че потенциалът на културните ресурси не се усвоява. Установено е, че индексът за тези ресурси е с половин единица по-нисък от обобщения индекс за конкурентоспособност на България като туристическа дестинация.

Обем и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 225 страници, в т.ч. основен текст от 182 страници и 13 приложения. В структурно отношение дисертацията е съставена от три глави, увод, заключение, използвана литература и приложения. Докторантът правилно е дефинирал предмета, обекта, тезата, основната цел и задачите на изследването. Последователно са разгледани теоретичните въпроси, методологията на анализа, оценката и условията за повишаване на конкурентоспособността на културния туризъм. В заключителната част са дадени насоките за подобряване на управленските дейности и за опазване на културното наследство.

Тази структура осигурява свързването в логически отношения на понятията, съжденията и умозаклученията и представлява композиционно цяло, в което фразите са свързани помежду си структурно и логически. В изследването доминира оценъчният подход, което е дало възможност на докторанта да достигне до нови факти, нови решения и нови обобщения. Обърнато е достатъчно внимание на пространственото

структуриране на текстовото изложение. Това намира израз в постигнатата добра връзка между темата и решаваните задачи и хипотези.

Използван методически инструментариум

Докторантът достатъчно точно е дефинирал и разграничил **рамката на методологичния избор**. Налице е центриране на изследователската дейност, като не са допуснати излишни анализи и решения. Използваните за изграждането на модела за конкурентоспособност на културната дестинация общо-научни методи включват анализа, синтеза, дедукцията, индукцията, системният и функционално-структурният методи, сравнението и др. В хода на изследването са проведени анкетни проучвания за мненията на потребителите и експертни оценки. В дисертацията преобладава използването на първични данни, засягащи актуални нагласи. Източниците на вторични данни включват регистри на ДАТ, Министерството на културата, туристически организации и др.

Съдържание на дисертационния труд

Критичният анализ на дисертационния труд обхваща основните закономерности, които разкриват връзките и отношенията между различните обекти и явления на действителността, а така също и водещи идеи и обобщаващите теории, които са най-стабилният елемент в едно научно изследване.

Докторантът задълбочено е проучил състоянието на научната мисъл в областта на конкурентоспособността на културния туризъм. В тази връзка са разгледани особеностите на този вид туризъм и добрите практики в реализацията му. Специално внимание е отделено на критериите и показателите за анализ и оценка на конкурентността на културния туризъм. Засегнати са и въпросите за предлаганите методи за анализ, оценка и повишаване на конкурентоспособността. Докторантът, обаче, търси и приложението на този инструментариум в туристическата практика, което намира израз в разработената от него методика. Ползвайки постиженията на другите страни, той извършва дълбочинен анализ и оценка на реална туристическа дестинация, за която са направени конкретните изводи и препоръки.

Обобщавайки резултатите от проведеното от него научно изследване, той разработва полезни за практиката насоки за повишаване конкурентоспособността на България като дестинация за културен туризъм.

Оценката ми за съдържанието на дисертационния труд е **положителна**. В него са обхванати главните закономерности и теории, съставляващи ядрото на конкурентоспособността на културния туризъм. Докторантът добре е очертал

системата от факти, понятия и термини за връзките и отношенията между конкурентоспособността на културния туризъм в туристическата дестинация. Той отделя внимание не само на методите за анализ и оценка, но и на прилагания съвременен инструментариум за повишаване на конкурентоспособността на културния туризъм. Положителна е и оценката ми за постигнатата в съдържанието тясна връзка и единство между теорията и практиката в управлението на конкурентоспособността.

Приносът в дисертационния труд

Анализът на съдържанието на дисертационния труд, на неговия методически и помощен апарат, формира в мен впечатлението, че в него са налице достатъчно доказателства за научно-приложни приноси. От гледна точка на тяхната връзка с фундаменталното и приложно знание, те могат да се оценят по значимост както следва:

- 1) Разширено и задълбочено е научното познание за конкурентоспособността на културния туризъм;
- 2) Предложена е система от критерии и показатели, обвързани с методи за анализ и оценка на конкурентоспособността на културния туризъм;
- 3) Разработен е цялостен алгоритъм за повишаване на конкурентоспособността на културния туризъм в туристическата дестинация;
- 4) Прецизирана и адаптирана към конкретните условия на туристическата дестинация е методологически инструментариум за анализ, оценка и повишаване на конкурентоспособността;
- 5) Определени са полезни за практиката насоки за повишаване на конкурентоспособността на България като дестинация за културен туризъм.

Обобщавайки изложеното, приносите на докторанта могат да се определят като обогатяване, прецизиране, трансфериране и дефиниране на репродуктивни знания за повишаване конкурентоспособността на дестинация за културен туризъм.

Критични бележки

Въпреки безспорните достойнства на дисертационния труд, в процеса на запознаването ми с него се натъкнах и на някои пропуски. Без да им отдавам особено значение, ще си позволя да направя следните критични бележки:

1) На отделни места в дисертацията се срещат тематични описания, които по своето съдържание и начин на изложение са с подчертана дидактическа насоченост и не би следвало да бъдат представени по този начин в дисертационния труд. По-конкретно, става въпрос за текстовата част, третираща въпросите за управлението на дестинацията на регионално и местно ниво (стр. 84-97);

2) В единични случаи трудът е обременен с интерпретация на въпроси, които нямат непосредствено отношение към целите и задачите на провежданото от докторанта изследване. Имам предвид теста, третиращ мотивацията на потребителите за предприемане на туристическо пътуване (стр. 31-35);

3) Макар и епизодично, в дисертационния труд сме свидетели на прекомерно детайлизирана информация, която не допринася за очертаване на кръга от факти и системата от закономерности, хипотези и теории, свързани с повишаването на конкурентоспособността на културния туризъм. Това се отнася например за текстовете, свързани с класификацията на културното наследство (стр. 47-54);

4) Независимо от общото впечатление, че докторантът познава много добре практиката, в някои случаи се забелязва недостатъчна увереност в коментирането на литературните източници. За пример бих посочил коментарите на стр. 15-17.

За автореферата и справка за приносите

Представеният автореферат е разработен в обем от 45 стр. компютърно набран текст и достоверно възпроизвежда в синтезиран вид съдържанието на дисертационния труд.

В структурно отношение той е съставен от 4 части. В тях е намерила място обща характеристика на дисертационния труд, неговия обем и структура, кратко изложение за отделните глави, справка за приносите и за научните публикации.

Независимо, че не съвпада с изтъкнатите от мен приноси, справката за тях в автореферата отразява обективно постиженията на докторанта. Разликата между нас е предимно в критериите за подбор на продуктивните и репродуктивни знания, очертаващи приносите.

Публикации по дисертационния труд

По вид и брой представените публикации съответстват на обявените от докторанта в автореферата. Става въпрос за една монография и четири доклада, отпечатани през периода 2008-2010 г. Публикациите са самостоятелни и са

рецензирани от хабилитирани лица. Монографията е отпечатана от издателство „Авангард Прима”. Два от докладите са публикувани от издателството на Икономически университет – Варна, а другите са издадени съответно от университета „Акдениз” в Аланя и „Богадичи” в Истанбул.

Заклучение

Разкритата процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор” на Илинка Сергеева Терзийска отговаря на изискванията, предвидени в Глава втора от ЗРАСРБ (от чл. 8 до чл. 12 включително) и Раздел втори на ППЗРАСРБ (от чл.24 до чл. 34 включително). Общата ми констатация е, че дисертационният труд съдържа значими за теорията и полезни за практиката решения относно възможностите за повишаването на конкурентоспособността на културния туризъм. Считаю, че **получените от докторанта научно-приложни резултати са с характер на оригинален принос**, с което се обогатяват съществуващите знания в областта на повишаването на конкурентоспособността на културния туризъм и в този смисъл отговарят изцяло на изискванията на чл.27, ал.1 от ППЗРАСРБ. Това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да вземат решение за присъждане на **Илинка Сергеева Терзийска** на образователната и научна степен „доктор” по научната специалност 05.02.18 „Икономика и управление (Туризъм)”.

София, 08.06.2012 г.

Подготвил становището:

/проф. д-р М. Рибов/